

**ЧУДОМИР
ЧИТАЛИЩЕ „СВЕТЛИНА“ В С.
ШИПКА**

chitanka.info

През време на робството турците наричали шипчанския проход „Едийолджаадеси“ — място, откъдето се разклоняват седем пътя, — а на самото село казвали Курускеля, или сухо пристанище. На този проход и на това движение през него се дължи до голяма степен и духовният растеж на селото; на прохода и на бедната почва, която е принуждавала жителите му да учат занаяти, да вършат търговия, да скитат и търсят прехрана из страната ни и вън от нея.

Та будни са били те, любознателни, свободолюбиви още в старо време.

Частно килийно училище е имало в Шипка още в началото на XVIII в., а обществено се открива през 1835 год. Към 1870 год. там има и девическо училище.

През Шипка минавал често видният деец за народна пробуда Захари Княжески^[1] и се отбивал у приятеля си Христо Дянков Караджов, който тогава бил учител там. Караджов го помолил да подари на селото част от събраните в Русия книги и той му изпратил няколко тома. Понеже в тогавашното училище нямало подходящо помещение, подредили ги в голямата стая до клепалнята при новата църква. Книгите, естествено, били на руски език, но мнозина можели да си служат с него и всяка неделя след отпуск на църква се събирали в тази стая и четели на тия, които не знаели езика. Станало нужда и от човек, който да се грижи и раздава книгите, та назначили за такъв Шиньо Т. Чомаков.

През януари 1861 год. на едно такова събрание учителят Христо Караджов поканил присъстващите да основат „ученолюбиво сдружение с цел самообразование“. Предложението било прието с радост и още тогава се записали 30 души. Сдружението било кръстено „Читалище «Братско дружество» в с. Шипка“.

В началото работата тръгнала добре, но както навред у нас почти, местните чорбаджии не гледали с добро око на читалището и пречели на работата му. Отношенията между чорбаджиите и читалищните членове се изострили още повече, когато те, без да ги питат, поели инициативата за постройка на училище.

Читалището поради тия причини линияло няколко години, но след като през 1870 год. се построява новата двуетажна сграда, то почва наново да живее и се развива и през 1871 г. в една от големите стаи на

училището с шумен успех изнесли първото представление — „Геновева“. Така то просъществува до 1877 година.

След Освобождението голямото село Шипка е обърнато на пепелище и жителите му се пръскат из околните турски села, които били запазени. Румелийското правителство отпуснало заем от 1000 жълтици за постройка на жилища и част от изселените се завърнали. През 1880 год. читалището било възобновено под името „Ученолюбиво дружество «Съгласие»“, но по липса на помещение работата вървяла трудно. През следните години се обявява Съединението, започва Сръбско-българската война и за 2–3 години дейността му пак замира.

През 1888 г. читалището отново се пробужда и започва своята редовна дейност, като между другото са били изнесени пиесите: „Иванко“, „Стефан Караджа“, „Светослав и Невенка“, „Стоян войвода“, и няколко комедии. През 1893 год. управата на читалището предава на училищното настоятелство целия си фонд от 4000 златни гроша за довършване на 4 стаи за училищната сграда.

През първите години на народната власт се почувствува нов подем. Настанено в ново собствено здание, с удобен салон, читалището започна усилена културно-просветна работа. Спомням си стегнатия театрален колектив на читалище „Светлина“ и неговите добре подготвени пиеси през време на прегледите на художествената самодейност. Спомням си също прекрасния танцов ансамбъл. Облечени в стари полуселски-полуградски шипчански носии, самодейците с голямо майсторство и прецизност изпълняваха някогашните местни хора. Заедно с театралната и танцова дейност развиват се и другите отдели. Библиотеката, която има сега към 7000 тома, през 1960 год. е раздала за домашно четене 13 605 тома книги. Проведени са били три обсъждания, 12 информации, вечер на приказката и др. Създадени са подвижни библиотеки и лятна читалня в парка при манастира. При читалището има хор и кръжок на художниците самодейци. Нагледната агитация се е изразила в много стенлистовете, агиттабла, плакати и лозунги. От три години читалището издава и вестник „Шипчански глас“.

При такива здрави традиции и при такова славно минало членовете на читалище „Светлина“ и всички шипчанци трябва да се заловят така за работа, така да я засилят, че светлината му да озарява

не само селото и долината ни, но лъчите му да прехвърлят Средна гора и Балкана, та да служи за пример и поука на всички читалища в страната ни.

(Публикуван във в. „Народна култура“, бр. 20 от 20.V.1961 г.)

---

[1] *Захари Княжески* (Жеко Петров, 1810–1877), роден в с. Разкаяне, Старозагорско, учил в Габрово при Неофит Рилски и бил учител в Габрово и Търново. Следвал духовна семинария в Одеса, след което обиколил Русия, за да събира книги и помощи за България. От 1847 г. учителствува отново в Стара Загора, а от 1869 г. е на служба в руските консулства в Търново и Русе. Един от първите радатели на руско-българското културно сближение. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.